

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FILONENKO AND OTHERS v. UKRAINE)**

*(Заява № 87/21 та 2 інші заяви –
див. перелік у додатку)*

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

25 травня 2023 року

*Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним
виправленням.*

У справі «Філоненко та інші проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Карло Ранцоні (*Carlo Ranzoni*), Голова,

Ладо Чантурія (*Lado Chanturia*),

Марія Елосегі (*María Elósegui*), судді,

та Вікторія Марадудіна (*Viktoriya Maradudina*), в.о. заступника Секретаря секції,

після обговорення за зачиненими дверима 04 травня 2023 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявами, поданими у різні дати, зазначені в таблиці у додатку, до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

2. Про заяви було повідомлено Уряд України (далі – Уряд).

ФАКТИ

3. Перелік заявників і відповідні деталі заяв наведені в таблиці у додатку.

4. Заявники скаржилися на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту. Вони також висунули інші скарги за положеннями Конвенції.

ПРАВО

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

5. Беручи до уваги схожість предмету заяв, Суд вважає за доцільне розглянути їх спільно в одному рішенні.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТЕЙ 3 ТА 13 КОНВЕНЦІЇ

6. Заявники скаржилися, головним чином, на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у них ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Вони посілалися на статті 3 та 13 Конвенції.

7. Суд зазначає, що заявників тримали від вартою у неналежних умовах. Деталі щодо тримання заявників під вартою наведені у таблиці в додатку. Суд посилається на встановлені у його практиці принципи

щодо неналежних умов тримання під вартою (див., наприклад, рішення у справі «Муршич проти Хорватії» [ВП] (*Muršić v. Croatia*) [GC], заява № 7334/13, пункти 96 – 101, ЄСПЛ 2016). Суд нагадує, зокрема, що під час встановлення того, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками (див. згадане рішення у справі «Муршич проти Хорватії» (*Muršić v. Croatia*), пункти 122 – 141 та рішення у справі «Ананьєв та інші проти Росії» (*Ananyev and Others v. Russia*), заяви № 42525/07 та № 60800/08, пункти 149 – 159, від 10 січня 2012 року).

8. У керівних справах «Мельник проти України» (*Melnik v. Ukraine*), заява № 72286/01, від 28 березня 2006 року) та «Сукачов проти України» (*Sukachov v. Ukraine*), заява № 14057/17, від 30 січня 2020 року) Суд уже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, що розглядаються у цій справі.

9. Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд не вбачає жодних фактів або аргументів, здатних переконати його дійти іншого висновку щодо прийнятності та суті цих скарг. З огляду на свою практику з цього питання Суд вважає, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом періодів, наведених в таблиці у додатку, були неналежними.

10. Суд також зазначає, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами.

11. Отже, ці скарги є прийнятними та свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ ЗА УСТАЛЕНОЮ ПРАКТИКОЮ

12. Заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Суду (див. таблицю в додатку). Ці скарги не є явно необґрунтованими у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції та не є неприйнятними з будь-яких інших підстав. Тому вони мають бути визнані прийнятними. Розглянувши всі наявні у нього матеріали, Суд вважає, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*), заява № 49872/11, пункти 77 – 81, від 10 лютого 2011 року), «Тимошенко проти України» (*Tymoshenko v. Ukraine*), заява № 49872/11, пункти 286 і 287, від 30 квітня 2013 року), «Котій проти України» (*Kotiy v. Ukraine*), заява № 28718/09, пункт 55, від 05 березня 2015 року), «Ігнатов проти України» (*Ignatov v. Ukraine*), заява

№ 40583/15, пункти 38 – 42, від 15 лютого 2016 року), «Строган проти України» (*Strogan v. Ukraine*), заява № 30198/11, пункти 88 і 89, від 06 жовтня 2016 року), «Грубник проти України» (*Grubnyk v. Ukraine*), заява № 58444/15, пункти 83 – 85, від 17 вересня 2020 року та «Нечай проти України» (*Nechay v. Ukraine*), заява № 15360/10, від 01 липня 2021 року).

IV. ІНШІ СКАРГИ

13. У заяві № 87/21 заявник також висунув інші скарги за статтею 3 Конвенції на неналежні умови тримання його під вартою до 14 травня 2020 року.

14. Суд розглянув ці скарги та вважає, що у контексті всіх наявних у нього матеріалів та з огляду на належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції вони не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції (див. згадане рішення у справі «Ананьєв та інші проти Росії» (*Ananyev and Others v. Russia*), пункт 77).

З цього випливає, що ця частина заяви має бути відхилена на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

15. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.»

16. З огляду на наявні в нього документи та свою практику (див., зокрема, згадане рішення у справі «Сукачов проти України» (*Sukachov v. Ukraine*), пункти 165 та 167) Суд вважає за доцільне присудити суми, зазначені у таблиці в додатку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом періодів, наведених в таблиці у додатку, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені в таблиці у додатку, а решту скарг у заяві № 87/21 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 та 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 25 травня 2023 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Вікторія Марадудіна
(*Viktoriya Maradudina*)
В.о. заступника Секретаря

Карло Ранзоні
(*Carlo Ranzoni*)
Голова

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

ДОДАТОК

Перелік заяв зі скаргами за статтями 3 і 13 Конвенції
(неналежні умови тримання під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту)

№	№ заяви Дата подання	П.І.Б. заявника Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходжен ня	Установа Дата початку та закінчення строку Тривалість	Площа (кв. м.) на кожного ув'язне ного	Конкретні скарги	Інші скарги за усталеною практикою	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди (в євро) [1]	Сума, присуджена в кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) [2]
1.	87/21 20.11.2020	Сергій Сергійович ФІЛОНЕНКО 1968	Вавренюк Олександр Володимирович м. Пятихатки	Черкаський слідчий ізолятор з 14.05.2020 триває Більше 2 років, 10 місяців та 15 днів	1.76-2.98 м ²	переповненість, відсутність свіжого повітря, відсутність або погана якість постільної білизни, низька якість продуктів харчування, відсутність або неналежна кількість продуктів харчування, відсутність або недостатнє природне освітлення, пасивне паління, цвіль або бруд у камері, камера заражена паразитами/гризунами, відсутність або обмежений доступ до гарячої води, відсутність або обмежений доступ до душу, відсутність туалетних засобів, відсутність приватності під час користування туалетом, відсутність або неналежна якість гігієнічних засобів	п. 3 ст. 5 Конвенції – надмірна тривалість тримання під вартою від час досудового розслідування – з 23.12.2019 до 23.04.2021; використання стандартних підстав для продовження строку тримання під вартою без оцінки особистої ситуації заявника; відсутність оцінки альтернативних запобіжних заходів; п. 5 ст. 5 – відсутність або надання неналежного відшкодування за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції – право на відшкодування шкоди за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції не передбачено у	8 500	250

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

№	№ заяви Дата подання	П.І.Б. заявника Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходжен ня	Установа Дата початку та закінчення строку Тривалість	Площа (кв. м.) на кожного ув'язне ного	Конкретні скарги	Інші скарги за усталеною практикою	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди (в євро) [1]	Сума, присуджена в кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) ^[2]
							<p>національній правовій системі (див. рішення у справах «Тимошенко проти України» (<i>Tymoshenko v. Ukraine</i>), заява № 49872/11, пункти 286 і 287, від 30 квітня 2013 року) та «Котій проти України» (<i>Kotiy v. Ukraine</i>), заява № 28718/09, пункт 55, від 05 березня 2015 року);</p> <p>п. 1 ст. 6 – надмірна тривалість кримінального провадження – триває з 18.08.2016 у трьох інстанціях.</p>		
2.	35429/21 25.06.2021	Олександр Сергійович ЛОСЬ 1981	Лещенко Андрій Вікторович м. Одеса	Київський слідчий ізолятор з 07.08.2018 до 02.12.2021 3 роки, 3 місяці та 26 днів	2.5 м ²	переповненість, низька якість продуктів харчування, відсутність або недостатня кількість меблів, відсутність або недостатнє природне освітлення, відсутність або недостатнє електричне освітлення, цвіль або бруд у камері, неналежна температура, відсутність свіжого повітря, відсутність або недостатня кількість прогулянок на свіжому повітрі	п. 1 ст. 5 – незаконне затримання – затримка у складанні протоколу про затримання (з 29.08.2017 до 30.08.2017) та відсутність законних підстав для затримання без попередньо постановленої ухвали суду (з 29.08.2017 до 31.08.2017) (рішення у справах «Строган проти України» (<i>Strogan v. Ukraine</i>), заява	9 500	250

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

№	№ заяви Дата подання	П.І.Б. заявника Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходжен ня	Установа Дата початку та закінчення строку Тривалість	Площа (кв. м.) на кожного ув'язне ного	Конкретні скарги	Інші скарги за усталеною практикою	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди (в євро) [1]	Сума, присуджена в кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) [2]
							<p>№ 30198/11, пункти 88 і 89, від 06 жовтня 2016 року та «Грубник проти України» (<i>Grubnyk v. Ukraine</i>), заява № 58444/15, пункти 83 – 85, від 17 вересня 2020 року);</p> <p>п. 3 ст. 5 Конвенції – надмірна тривалість тримання під вартою від час досудового розслідування – з 31.08.2017 до 02.12.2021, відсутність оцінки зміни ситуації та причин для тривалого тримання заявника під вартою під час розгляду справи; відсутність оцінки альтернативних тримання під вартою запобіжних заходів; затримки у розгляді справи заявника, які вплинули на тривалість тримання його під вартою;</p> <p>п. 5 ст. 5 – відсутність або надання неналежного відшкодування за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції – право на</p>		

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

№	№ заяви Дата подання	П.І.Б. заявника Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходжен ня	Установа Дата початку та закінчення строку Тривалість	Площа (кв. м.) на кожного ув'язне ного	Конкретні скарги	Інші скарги за усталеною практикою	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди (в євро) [1]	Сума, присуджена в кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) ^[2]
							відшкодування шкоди за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції не передбачено у національній правовій системі (див. рішення у справах «Тимошенко проти України» (<i>Tymoshenko v. Ukraine</i>), заява № 49872/11, пункти 286 і 287, від 30 квітня 2013 року) та «Котій проти України» (<i>Kotiy v. Ukraine</i>), заява № 28718/09, пункт 55, від 05 березня 2015 року).		
3.	41014/21 06.08.2021	Віталій В'ячеславович ВАРАВА 1985	Кульбач Сергій Олександрович м. Лімож	Дніпровська установа виконання покарань № 4 з з 01.12.2017 до 03.09.2021 3 роки, 9 місяців та 3 дні	3.6 м ²	відсутність свіжого повітря, відсутність або неналежна якість гігієнічних засобів, відсутність або недостатня кількість прогулянок на свіжому повітрі, відсутність або погана якість постільної білизни, відсутність приватності під час користування туалетом, відсутність туалетних засобів, цвіль або бруд у камері, відсутність або обмежений доступ до душу, переповненість, пасивне паління, низька якість питної води	п. 3 ст. 5 Конвенції – надмірна тривалість тримання під вартою від час досудового розслідування – з 29.11.2017 до 04.06.2021, неналежне обґрунтування для постановлення ухвал про тримання під вартою; відсутність старанності з боку органів державної влади для прискорення розгляду справи; наведення стандартних підстав без оцінки альтернативних	9 800	250

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

№	№ заяви Дата подання	П.І.Б. заявника Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходжен ня	Установа Дата початку та закінчення строку Тривалість	Площа (кв. м.) на кожного ув'язне ного	Конкретні скарги	Інші скарги за усталеною практикою	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди (в євро) ^[1]	Сума, присуджена в кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) ^[2]
							<p>триманню під вартою запобіжних заходів;</p> <p>п. 1 ст. 6 – надмірна тривалість кримінального провадження –з 28.11.2017 до 04.06.2021, у першій інстанції;</p> <p>Ст.13 – відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження</p>		

^[1] Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам.

^[2] Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам.